

Guía Docente				
Datos Identificativos				2016/17
Asignatura (*)	España na configuración histórico-xurídica de Europa	Código	612G01002	
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Dereito Privado			
Coordinación	Montanos Ferrin, María Emma	Correo electrónico	emma.montanos@udc.es	
Profesorado	Cebreiros alvarez, Eduardo Montanos Ferrin, María Emma	Correo electrónico	eduardo.cebreyros@udc.es emma.montanos@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A través do contido e desenvolvemento da materia de "España na configuración histórico-xurídica de Europa", dirixida aos estudantes de primeiro curso do grao en Dereito trátase de que estes se poñan en contacto cos principais elementos que configuraron o noso ordenamento xurídico. No desenvolvemento e exposición da materia histórico-xurídica dentro desta planificación académica tivéronse en conta as novas tendencias historiográficas que en parte se consolidaron fóra de España e produciron estudos significativos que os nosos estudantes deben coñecer e valorar. A estrutura de aprendizaxe que expomos, desenvolvemos e desenvolveremos é pioneira nos encuadramentos metodolóxicos españois. En consecuencia, o estudante deberá de ter en conta que o noso pasado xurídico está determinado por Europa porque España non foi nin é unha illa e dentro desta comprensión que é o noso principal obxectivo desenvolveranse todos os demais. Posto que a realidade española foi parte da realidade europea, os estudantes han de comprender e coñecer ben a grandiosa realidade dese dereito común europeo unitario, capaz de dominar a escena xurídica de toda Europa. Pero ademais, teñen que perfilar a súa formación histórico-xurídica entendendo que tamén hai de forma paralela uns dereitos particulares e particularísimos indubidablemente vixentes que constitúen os dereitos propios, nos que tamén España ofrece as súas singularidades. Os obxectivos por tanto pódense sintetizar en: coñecemento do ordenamento xurídico común de Europa nas súas principais manifestacións e coñecemento das singularidades xurídicas de España. Naturalmente, dentro de cada unha das metas quedarán especificados os niveis de coñecemento que han de adquirir os estudantes tendo en conta os principais acontecementos culturais que as determinaron e especificándose as principais institucións que os articularon no noso vinte séculos de ordenación xurídica. Estes puntos aparecen detallados no Programa ou temario a cuxo contido remitímonos.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A2	Coñecer a función do Dereito como sistema regulador das relacións sociais.
A3	Percepción do carácter sistemático do ordenamento xurídico.
A4	Percepción do carácter interdisciplinar dos problemas xurídicos.
A6	Comprensión das distintas manifestacións do dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual.
A8	Coñecementos básicos de argumentación xurídica.
A10	Capacidade de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico.
A12	Manexo da oratoria xurídica. (Capacidade de expresarse apropiadamente en público).
A13	Dominio das novas tecnoloxías aplicadas ao dereito.
B1	Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral, e adóitase atopar a un nivel que, aínda que se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B6	Aprender a aprender.

B8	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo, entendendo, tamén, a importancia da cultura emprendedora.
B9	Traballar de forma autónoma con iniciativa tendo en conta a importancia da aprendizaxe ao longo de toda a vida.
B10	Traballar de forma colaborativa.
B11	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B12	Comunicarse de maneira efectiva nun entorno de traballo, amosando capacidade de expresión tanto oral como escrita en calquera das linguas oficiais da comunidade autónoma, así como nun idioma estranxeiro.
B13	Capacidade para utilizar a rede informática (internet) na obtención de información e na comunicación de datos e, en xeral, capacidade para empregar as ferramentas básicas das TIC necesarias para o exercicio da súa profesión.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben afrontarse.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
	A2	B9	C1
	A3	B1	
	A4	B3	
	A6		
	A8		
	A10		
	A12		
	A13	B6	
		B8	
		B10	
		B11	
		B12	
		B13	
			C3
			C4
			C6

Contidos	
Temas	Subtemas
?ESPAÑA NA CONFIGURACIÓN HISTÓRICO-XURÍDICA DE EUROPA? ESPAÑA DURANTE A ÚLTIMA FASE DO IMPERIO ROMANO	Lección 1ª.- 1. O imperio de Diocleciano.- 2. O imperio de Constantino.- 3. Significación política do Dominado.- 4. A división do Imperio.- 5. Justiniano.- 6. O poder do Imperio e a Igrexa.- 7. Perfil do ordenamento imperial.- 8. Características xerais do Dereito romano postclásico.- 9. A cultura xurídica de Occidente.- 10. A cultura xurídica de Oriente. Lección 2ª.- 1. A extensión do ius civitatis Romanorum a todos os cives do Imperio.- 2. A península ibérica dentro do Imperio de Occidente. Breve descrición das magistraturas romanas existentes en España antes da chegada dos visigodos. 3. Costumes locais e aplicación do dereito romano en España. 4. A primeira gran codificación do dereito romano: o Codex de Teodosio.

A PRIMEIRA IDADE MEDIEVAL	Lección 3ª.- 1. A irrupción dos visigodos dentro dos confíns do Imperio: os foedera.- 2. O primeiro Regnum visigodo (418-572).- 3. O Regnum Gothorum, Regnum Hispaniae.- 4. Os concilios de Toledo. Lección 4ª.- 1. Cultura fundamentalmente militar nas novas institucións.- 2. Algunhas excepcións: a formación de antoloxías xurídicas que recollen principalmente canto penetrou e sobrevive en España dos escritos dos xuristas romanos e das leis romanas. O caso máis importante: o Breviarium de Alarico (506): Descricións do seu contido.- 3. A vontade dun rei transforma a natureza xurídica da obra: a antoloxía imponse como lei do regnum.- 4. Significado dos textos iguais ou similares ao Breviarium de Alarico existentes e que circulan por varias rexións de Europa. Lección 5ª.- 1. O bispo de Roma convértese en pontifex maximus do orbe cristián.- 2. Principais trazos configuradores da estrutura da Igrexa e o desenvolvemento da actividade conciliar.- 3. Os novos materiais lexislativos para regular a vida dos católicos de España. 4. A Collectio pseudosidoriana ou Collectio Hispana.- 5. Breve perfil do priscilianismo.
ESPAÑA DURANTE OS SÉCULOS VII-XI	Lección 6ª.- 1. O Islam en España.- 2. As orixes do reino astur-leonés.- 3. A despoboación do val do Douro.- 4. A repoboación.- 5. O imperio castelán-leonés.- 6. A Marca hispánica e a repoboación de Cataluña.- 7. Dos núcleos de resistencia pirenaicos á formación e repoboación dos reinos de Navarra e Aragón. Lección 7ª. O sistema señorial: 1. O campo: consideracións xerais sobre o estado da sociedade civil. Predominio do campo sobre a cidade. - 2. As institucións dominantes na campiña: a) O réxime señorial. - 3. Administración de xustiza. - 4. Prestacións impostas, en especie e en diñeiro. - 5. A condición dos viláns. Lección 8ª. O feudalismo: 1. Orixes do feudalismo. - 2. Elementos do feudo. - 3. Prestacións feudais. - 4. O desenvolvemento do instituto xurídico feudal nos reinos hispánicos. Lección 9ª. A península ibérica dentro da historia europea: as grandes reformas monásticas e os lugares da sapientia: 1. A campiña e a cidade: a) o mosteiro. - 2. A campaña e a cidade: b) o bispado, a igrexa colexiata. - 3. A península ibérica dentro da historia europea. - 4. Os lugares da sapientia. - 5. As características da sapientia: as artes liberais (gramática, dialéctica e retórica), o dereito, a teoloxía. Lección 10ª. Dereito musulmán e dereito cristián: 1. Dereito musulmán e Dereito cristián. - 2. A Lex Visigothorum entre o mito e a realidade. - 3. Resposta xurídica á nova situación social determinada pola autotutela e a repoboación. - 4. A lexislación como evento excepcional.

A ÉPOCA NOVA: SÉCULOS XII AO XV

Lección 11ª. O poder real e o poder señorial: 1. O poder real e o poder señorial: caracterización xeral e especificación do seu posicionamento. - 2. Facultades dos señores no marco do seu señorío. - 3. Específica concreción das súas facultades xurisdiccionais. - 4. A administración do señorío. - 5. Encoméndalas e behetrías. - 6. Os grandes señoríos.

Lección 12ª. A comunidade: 1. A comunidade: caracteres e composición. - 2. Os estamentos configuradores da sociedade: a) o estado nobiliario; b) o estado eclesiástico; c) o estado das cidades. Específica referencia aos mercadores e á dimensión xurisdiccional dos Consulados. - 3. Os campesiños: a) os campesiños libres; b) os vasallos de señorío; c) os homes de behetría. - 4. Outros grupos de poboación: a) xudeus; b) mudéjares; c) escravos. - 5. Principais manifestacións da conflitividade social.

Lección 13ª. Do cambio do século XI ao renacemento medieval do século XII: 1. Do cambio do século XI ao renacemento medieval do século XII. Cambios da realidade na cidade: as súas novas funcións e dimensións. As características dominantes da civilitas convértense agora nas cidadás. - 2. A especialización do traballo e a regulación de actividades artesanais: formación dos Gremios.- 3. O *Ius Commune*: O *Corpus Iuris Civilis* e o *Corpus Iuris Canonici*. 4. O sistema do *Ius Commune*.

Lección 14ª. A formación política das Coroas. A dimensión institucional do rei: 1. A formación política das Coroas: o territorio; incorporación de territorios; formas políticas dos territorios; significación política da Coroa. - 2. O rei: dimensión institucional, capacidade para reinar e orde de sucesión. A configuración teórica do poder imperial e rexio: a) *Princeps legibus solutus est*; b) *Quod principe placuit legis habet vigorem*; c) *Quod omnes tangit ab omnibus conprobari debet*; d) *Rex superiorem non recognoscens in regno suo est imperator*. Contido do poder real.

Lección 15ª. A casa e corte, a Chancillería real, os Consellos reais: 1. O oficio. - 2. O oficial. a) Control do oficio. - 3. A Casa e Corte. - 4. A Chancillería real: a) O Chanciller Maior. b) O Chanceler da Poridad. c) Notarios Maiores. d) Os escribanos. e) Secretarios. f) Rexistradores.- 5. O Consello Real. a) O Consello Real de Castela.

Lección 16ª. As Cortes: 1. Formas de participación dalgúns sectores da comunidade no goberno do Reino. As Cortes: a) composición, b) competencias, c) actuación, d) a Deputación de Cortes. - 2. Xuntas, Unións e Irmandades.

Lección 17ª. A xustiza. 1. A xustiza: consideracións xerais. - 2. Contido da xustiza real. Principais manifestacións da xustiza rexia. - 3. As Audiencias: órganos superiores de xustiza: a) orixe; b) sede; c) competencias. - 4. A Xustiza Real Suprema: os Consellos do Rei.

Lección 18ª. As principais manifestacións da lexislación real en Castela: 1. As principais manifestacións da lexislación real como un intento de uniformar a situación xurídica da Coroa de Castela: Fernando III e o *Fuero Xulgo*; complexidade da política lexislativa de Alfonso X; a redacción de foros extensos como reacción dos concellos ante o *Ius Commune*. - 2. Foro vello e Dereito novo: os intereses políticos da nobreza, dos concellos e do rei en xogo. - 3. Consagración oficial do *Ius Commune* nas Cortes de Alcalá de 1348.

O ESTADO MODERNO: SÉCULOS XVI AO XVIII

Lección 19ª. A Monarquía Universal Española: 1. Nova situación político-institucional: a) unión persoal da coroa de Castela e da coroa de Aragón cos Reis Católicos; b) consolidación da autoridade real en Castela. - 2. Incorporación territorial de Canarias e recuperación total de Andalucía: o reino de Granada. - 3. Incorporación do reino de Navarra á coroa de Castela: problemas constitucionais. - 4. Descubrimento das Indias e problemas de incorporación do Novo Mundo á coroa de Castela: a) doazón papal das illas e terra firme, bulas alejandrinas (manifestación da potestade do Papa); b) as Indias incorporadas a coroa castelá; c) xustificación de presenza castelá en Indias. - 5. Organización xurídica das Indias. O sistema *ius commune-ius proprium* nos territorios incorporados: a) dereito indiano, *ius proprium* para as Indias; b) función do dereito castelán na súa aplicación ao Novo Mundo. - 6. Monarquía Universal española. Levantamentos contra un poder absoluto: a) as Comunidades; b) as Germanías. - 7. Unificación xurídica: Decretos de Nova Planta.

Lección 20ª. O territorio e a sociedade: 1. O territorio. - 2. Os súbditos. - 3. A sociedade.

Lección 21ª. O rei: 1. O rei: a) títulos, atributos e dignidade; b) capacidade para ostentar a realeza; c) poder real; d) manifestacións do poder rexio. - 2. Orde sucesoria. - 3. Delegación do poder real. - 4. O valido. 5. O oficio público. - 6. A casa do rei: organización.

Lección 22ª. O Estado: 1. O Estado moderno. - 2. Elementos determinantes da organización político-administrativa estatal. - 3. Evolución institucional do Estado. - 4. Limitacións á configuración dunha fórmula político-estatal de dimensión absoluta: a) límites doctrinais; b) límites institucionais. - 5. O Estado absoluto.

A produción lexislativa. O sistema do *ius commune*:

Lección 23ª. As Cortes: 1. As Cortes: consideracións xerais. - 2. O rei e as Cortes. - 3. A súa intervención no ámbito lexislativo: a) elaboración lexislativa; b) reparo de agravios. - 4. A Deputación de Cortes.

Lección 24ª. O *ius commune* en Europa no século XVIII: 1. O sistema do *ius commune*: o xénero xurídico-recompilatorio como expresión do *ius proprium* nacido en cada reino e a función do *ius commune*. - 2. Predominio do *Ius Commune* en Europa - con maior ou menor intensidade - ata o século XVIII sobre a base dunha tradición xurídica común. - 3. O cambio dinástico do século XVIII: tensión entre o Dereito rexio e o *Ius Commune*. Repercusión na estrutura académica da Universidade de Santiago de Compostela. - 4. A realidade reflectida na literatura xurídico-doctrinal de Galicia. - 5. A aplicación do *ius commune* en Galicia no século XVIII: a) dereito práctico e estilos da Real Audiencia de Galicia.

A administración central.

Lección 25ª. Os Consellos: 1. Os Consellos. - 2. Evolución da estrutura polisinodial. - 3. Composición dos Consellos: a) o presidente; b) o secretario; c) os conselleiros. - 4. Atribucións: a) competencias comúns dos Consellos territoriais; b) Consellos con funcións de natureza específica. - 5. Actuación dos Consellos.

Lección 26ª. As Xuntas: As Xuntas: carácter e especificación das máis sobresaíntes. - 2. Os Secretarios do Despacho. - 3. A Xunta Suprema de Estado.

Organización da administración de xustiza.

Lección 27ª. Os xuíces. A xustiza real suprema. As Audiencias: 1. Introducción. - 2. Estatuto xurídico dos xuíces: a) Designación e cualidades; b) Limitacións; c) Obrigacións. - 3. Xustiza real suprema: Consellos do rei. - 4. Audiencias: institucións superiores de xustiza: a) Instalación e evolución; b) Composición; c) Audiencias de Indias; d) Audiencias da coroa aragonesa; e) Atribucións.

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A2 A3 A4 A6 A10 B11 C4	21	0	21
Traballos tutelados	A12 A13 B6 B8 B10 B12 B13 B1 B3 C1 C3	6	6	12
Proba obxectiva	A3 A6 A10 B1 B3 C1	5	68	73
Estudo de casos	A2 A3 A4 A6 A8 A10 B9 B1 B3 C6	6	18	24
Análise de fontes documentais	A2 A3 A6 A10 B8 B3	10	0	10
Atención personalizada		10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Desenvolvemento dos principais puntos do Programa
Traballos tutelados	Desenvolvemento de tutorías que complementen a actividade didáctica das leccións maxistras Indicación de lecturas. Selección e realización de traballos de selección bibliográfica. Desenvolvemento de determinadas tarefas de investigación histórico-xurídica básica
Proba obxectiva	Comprobación dos coñecementos conceptuais obtidos polos alumnos
Estudo de casos	Análise e estudos de comentarios de texto histórico-xurídicos que axudan a comprender as exposicións teóricas
Análise de fontes documentais	Proxección de películas temáticas sobre aspectos concretos do programa e debate sobre aspectos histórico-xurídicos que se reflectan nas proxeccións.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Aclaración de posibles dúbidas entre o alumnado
Traballos tutelados	Concertaranse reunións de seguimento cos diferentes grupos para examinar o proceso de aprendizaxe

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A2 A3 A4 A6 A10 B11 C4	Valoraranse as acertadas intervencións dos alumnos nas sesións teóricas de exposición do profesor	5
Traballos tutelados	A12 A13 B6 B8 B10 B12 B13 B1 B3 C1 C3	Avaliarase tanto o traballo realizado polo grupo no seu conxunto como individualmente por cada alumno así como a súa exposición oral ante o resto de compañeiros	10
Proba obxectiva	A3 A6 A10 B1 B3 C1	Avaliarase a correcta aprendizaxe dos contidos básicos da materia	70
Estudo de casos	A2 A3 A4 A6 A8 A10 B9 B1 B3 C6	Avaliaranse os comentarios de texto realizados polos alumnos	10
Análise de fontes documentais	A2 A3 A6 A10 B8 B3	Avaliaranse as intervencións e debates de e entre os alumnos e o profesor sobre a película proxectada	5
Outros			

Observacións avaliación

Para a superación da materia será requisito imprescindible aprobar tanto o conxunto das actividades prácticas propostas como a proba obxectiva escrita. A proba correspondente á segunda oportunidade, que ten lugar durante o mes de xullo, poderá ter carácter oral. Os alumnos que teñan recoñecida oficialmente a súa matrícula a tempo parcial deberán superar a proba escrita como os demais alumnos e no que se refire ás actividades prácticas o profesorado, analizando cada caso, facilitará a súa entrega por estes estudantes.

Fontes de información

Bibliografía básica	RecursosBibliografía básica:MONTANOS FERRÍN, E., O dereito na Historia de España, Editorial Universitas, (Madrid, 2009).Bibliografía complementaria:BELLOMO, M. (1999) A Europa do Dereito Común II Cigno Galileo Galilei, Roma ESCUDERO, J.A. (2003) Curso de Historia do Dereito. Fontes e institucións político-administrativas Madrid. 3ª edición GACTO FERNÁNDEZ, E., ALEJANDRE GARCÍA, J.A., GARCÍA MARÍN, J.M., (1997) Manual básico de historia do Dereito (Temas e antoloxía de textos) Madrid GARCÍA-GALLO, A. (1984) Manual de Historia do Dereito español, Madrid TOMÁS y VALIENTE, F. (1987) Manual de Historia do Dereito español Recursos web:Campus Virtual: https://campusvirtual.udc.es/moodle/ . Con material complementario para o estudo da materia.
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

España na configuración histórico-xurídica de Europa/612G01002

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fundamentos romanísticos da cultura xurídica occidental/612G01001

Teoría do Dereito/612G01006

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías